

Kako najbolje prognozirati kratkoročna kretanja ekonomske aktivnosti u Hrvatskoj?

Mateo Ljubišić
13. studenog 2025.

Sadržaj

- Uvod – motivacija
- Pregled literature
- Ideja
- Podaci
- Metodologija
- Rezultati

Uvod - motivacija

Zašto?

- vremenski jaz objave podataka

Kome?

- monetarna i makroprudencijalna politika
- fiskalna politika, posebice u monetarnoj uniji
- analiza i poslovno planiranje
- prognoziranje

Pregled literature

- bridge modeli
  - analiza glavnih komponenata
  - dinamički faktorski modeli
  - MIDAS regresije
  - machine learning
-
- Hrvatska: MRGA (Kunovac i Špalat, 2014)

Ideja

- fewer, but more informative predictors (Bai and Ng, 2008)
- kategorizacija faktora
- usporedba triju modela
  1. analiza glavnih komponentenata
  2. dinamički faktorski model dvokoračne procjene
  3. metoda kvazi-najveće vjerojatnosti

Podaci

Domaći pokazatelji	Inozemni pokazatelji	Pokazatelji pouzdanja
▪ Industrijska proizvodnja ▪ Promet trgovine na malo ▪ Građevinski radovi ▪ Noćenja turista ▪ Zaposleni u pravnim osobama ▪ Nezaposlenost	▪ Eurocoin ▪ Trgovina na malo – Njemačka ▪ Trgovina na malo – Slovenija ▪ Zaposlenost – Italija ▪ Zaposlenost - Mađarska ▪ Industrijska proizvodnja – Austrija ▪ Industrijska proizvodnja- Srbija ▪ Industrijska proizvodnja Bosna i Hercegovina	▪ ESI – Italija ▪ ESI – Njemačka ▪ ESI – Mađarska ▪ ESI – Austrija ▪ ESI – Slovenija ▪ ESI– Europska unija ▪ ESI - Hrvatska

- desezoniranje pomoću X-13ARIMA-SEATS metode
- Cilj: tromjesečna (q/q) stopa rasta BDP-a

Metodologija

1. Analiza glavnih komponentata

$$X_t = \Lambda F_t + \xi_t,$$

$$\min_{F_1, \dots, F_T, \Lambda} V_r(\Lambda, F)$$

$$V_r(\Lambda, F) = \frac{1}{NT} \sum_{t=1}^T (X_t - \Lambda F_t)' (X_t - \Lambda F_t)$$

Metodologija

2. Dinamički faktorski model dvokoračne procjene

- Doz, Giannone and Reichlin (2011)

$$F_t = AF_{t-1} + Bu_t, u_t \sim WN(0, I_q)$$

$$E(\xi_t, u'_{t-s}) = 0, \text{ za svaki } s$$

- Kalmanov filter

Metodologija

3. Model kvazi-najveće vjerojatnosti

- Banbura i Modugno (2014)

$$L(Y, F; \theta) = -\frac{1}{2} \log |\Sigma| - \frac{1}{2} f_0' \Sigma^{-1} f_0 - \frac{T}{2} \log |Q| - \frac{1}{2} \sum_{t=1}^T (f_t - A f_{t-1})' Q^{-1} (f_t - A f_{t-1}) - \frac{T}{2} \log |R| - \frac{1}{2} \sum_{t=1}^T (y_t - \Lambda f_t)' R^{-1} (y_t - \Lambda f_t)$$

- E: $L(\theta, \theta(j)) = \mathbb{E}_{\theta(j)} [L(Y, F; \theta) | \Omega_T]$
- M: $\theta(j+1) = \arg \max_{\theta} L(\theta, \theta(j))$

Metodologija

- Seleksijski kriteriji: Bai i Ng(2002), Catellijev dijagram, autor
- Od faktora do BDP-a (Mariano i Murasawa, 2003)

$$\Delta F_t^q = \frac{1}{3}\Delta F_t^m + \frac{2}{3}\Delta F_{t-1}^m + \Delta F_{t-2}^m + \frac{2}{3}\Delta F_{t-3}^m + \frac{1}{3}\Delta F_{t-4}^m$$

$$Y_t = \hat{\alpha} + \hat{\beta}\widehat{F}_{it} + \hat{\gamma}D_t + \varepsilon_t$$

- Out-of sample evaluacija modela

$$RMSE = \sqrt{\frac{\sum_{t=1}^N (y_t - \hat{y}_t)^2}{N}}$$

Rezultati

- Opis modela

<u>Variable selection criterion</u>	Naive extraction	Structured extraction: domestic and foreign	Structured extraction: domestic, foreign and soft
<u>Method employed</u>	Models		
Principal component method	1A	2A	3A
DFM: two-stage method	1B	2B	3B
DFM: QML method	1C	2C	3C

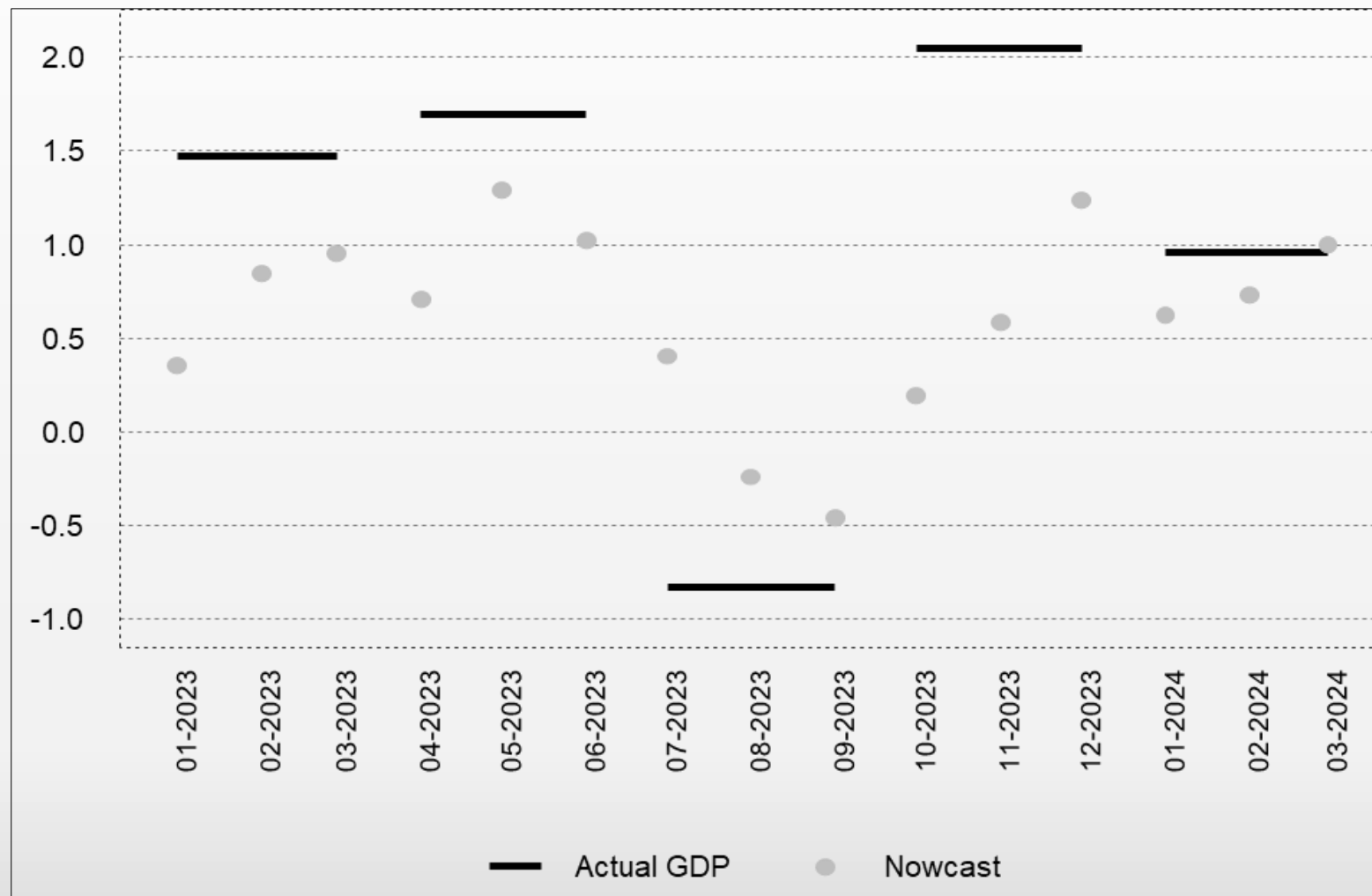
Rezultati: out-of-sample evaluacija

GDP nowcast		RMSE			Number of lags
Model	Q1 2024 (%)	Q1 2014 - Q4 2019	Q1 - Q4 2023	Q1 2014 - Q1 2024	p
1A	1.04	0.76	0.62	0.61	-
1B	1.03	0.74	0.66	0.62	2
1C	0.87	0.76	0.64	0.67	2
2A	1.00	0.61	0.61	0.55	-
2B	1.16	0.62	0.62	0.65	2
2C	0.85	0.67	0.62	0.64	2
3A	1.43	0.68	0.58	0.57	-
3B	1.32	0.68	0.61	0.58	3
3C	0.60	0.70	0.68	0.60	3
AR	0.21	0.75	0.68	0.82	1
ARIMA	0.84	0.62	0.73	1.02	1
Domestic Only	1.05	0.64	0.67	0.73	-
Industry & Retail	1.04	0.75	0.86	0.58	-
RW	1.99	1.00	1.00	1.00	-

Rezultati

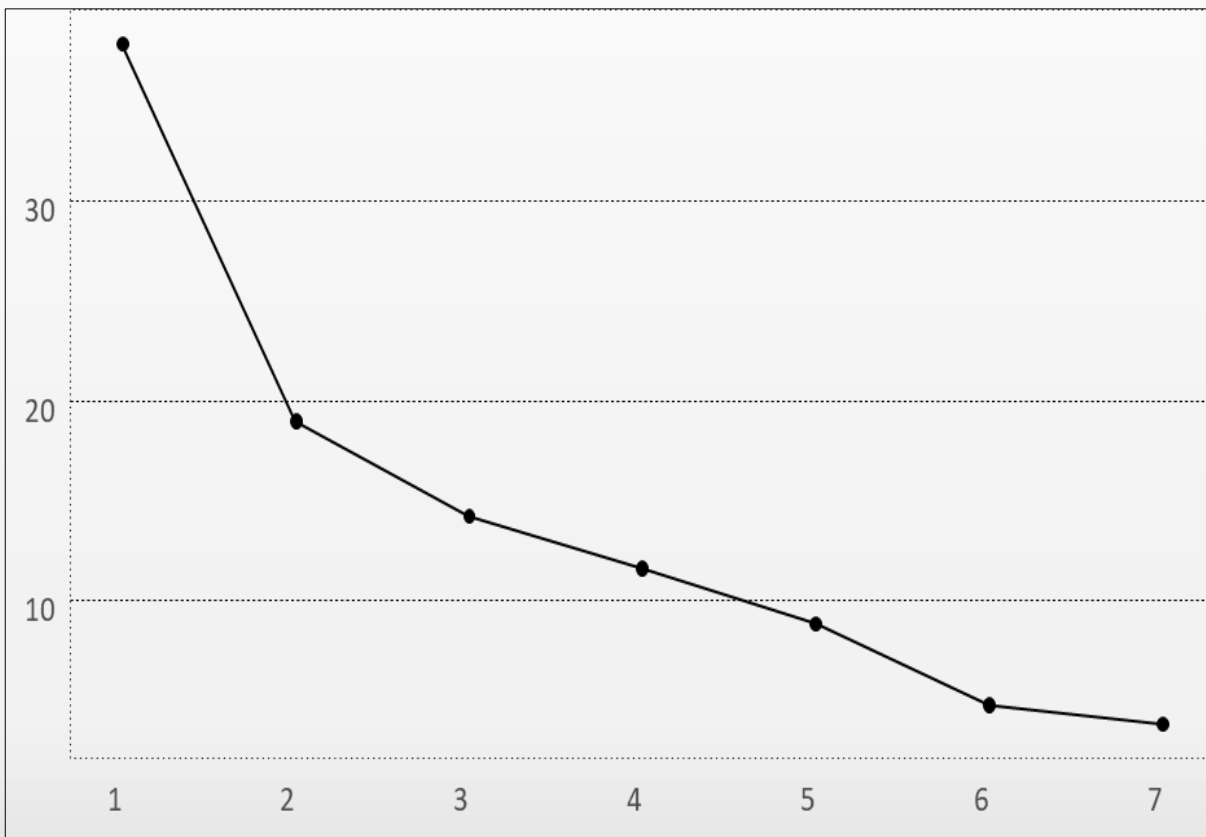
- Model 2A/2B
- Q1 2023 – Q1 2024
- Kalmanov filter

Nowcasting BDP-a s nedostajućim vrijednostima, tromjesečne stope rasta (%)

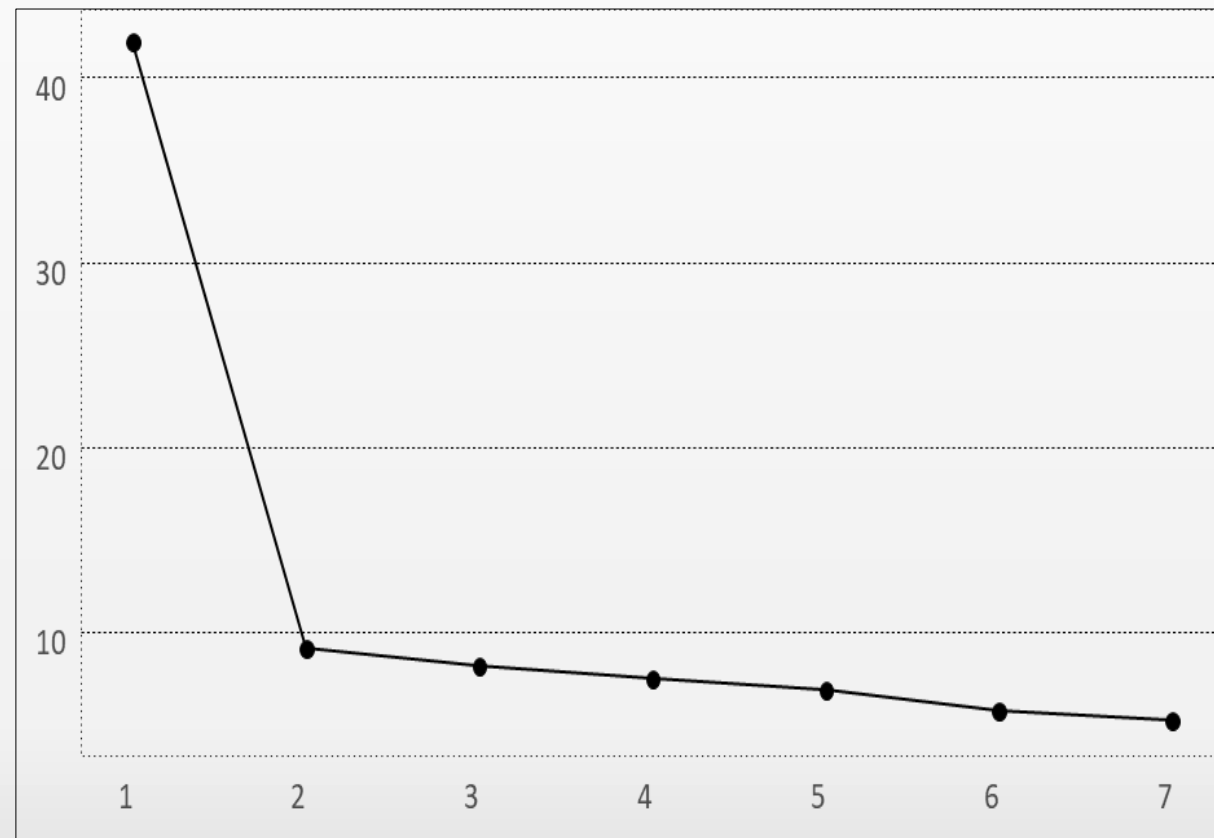
Rezultati: Model 2A

Scree dijagram - domaći pokazatelji,
objašnjena varijanca (%)

Izvor: autor

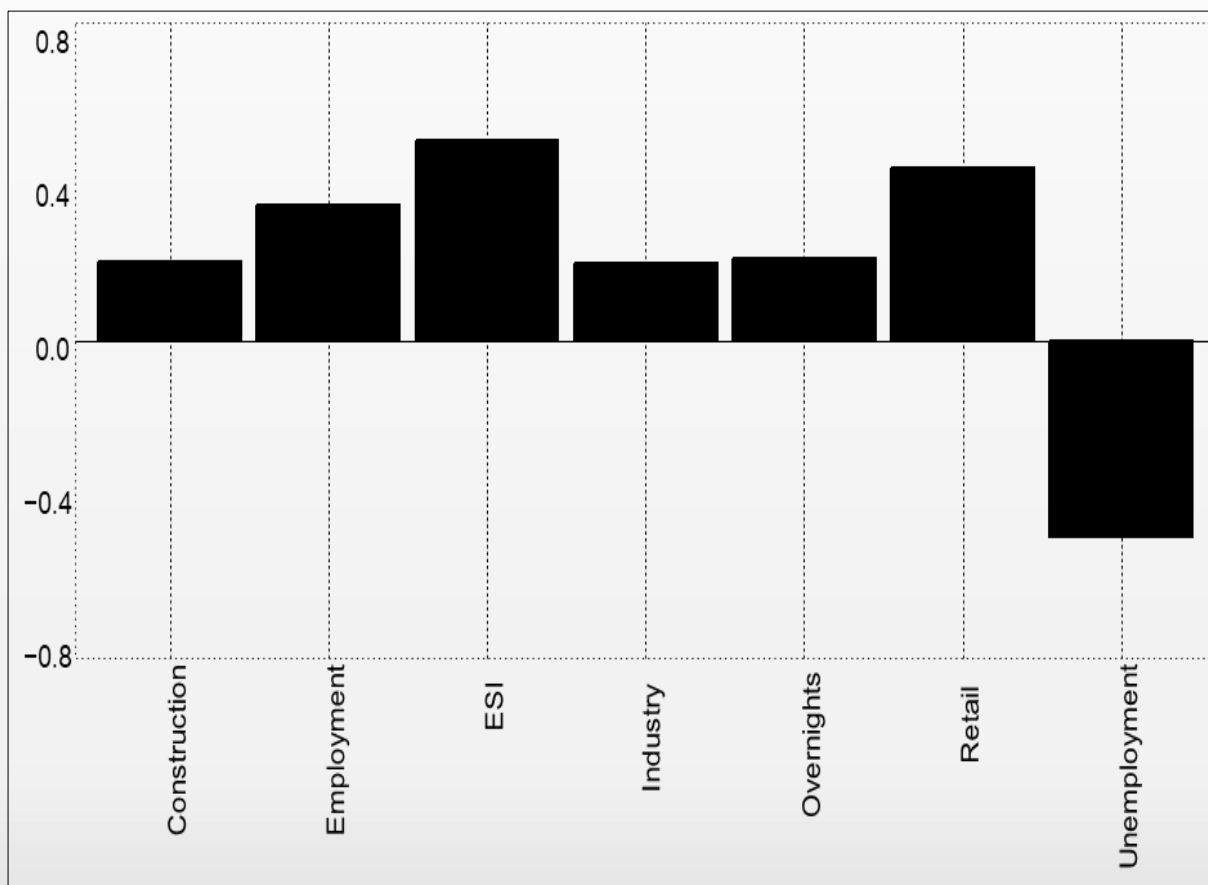
Scree dijagram - inozemni pokazatelji,
objašnjena varijanca (%)

Izvor: autor

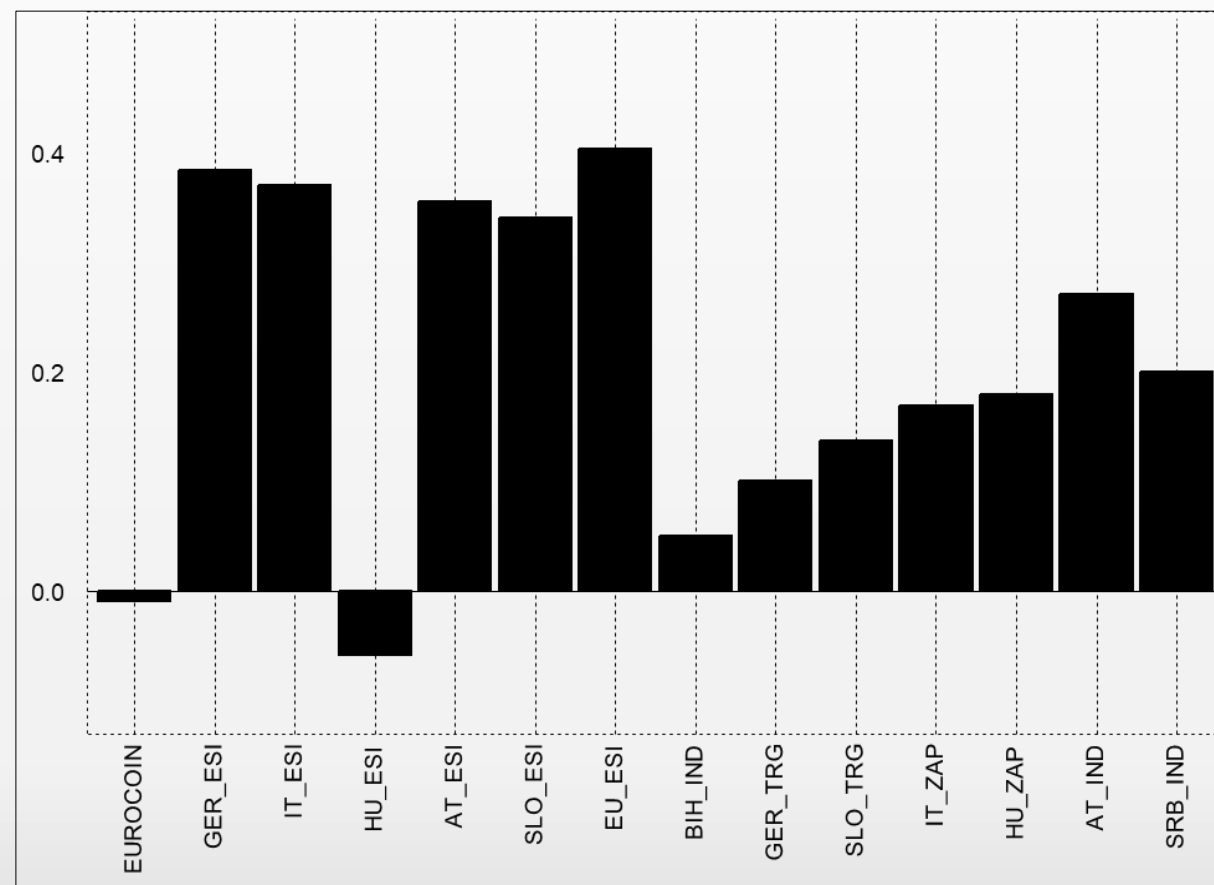
Rezultati: Model 2A

Svojstveni vektori – domači blok

Izvor: autor

Svojstveni vektori – inozemni blok

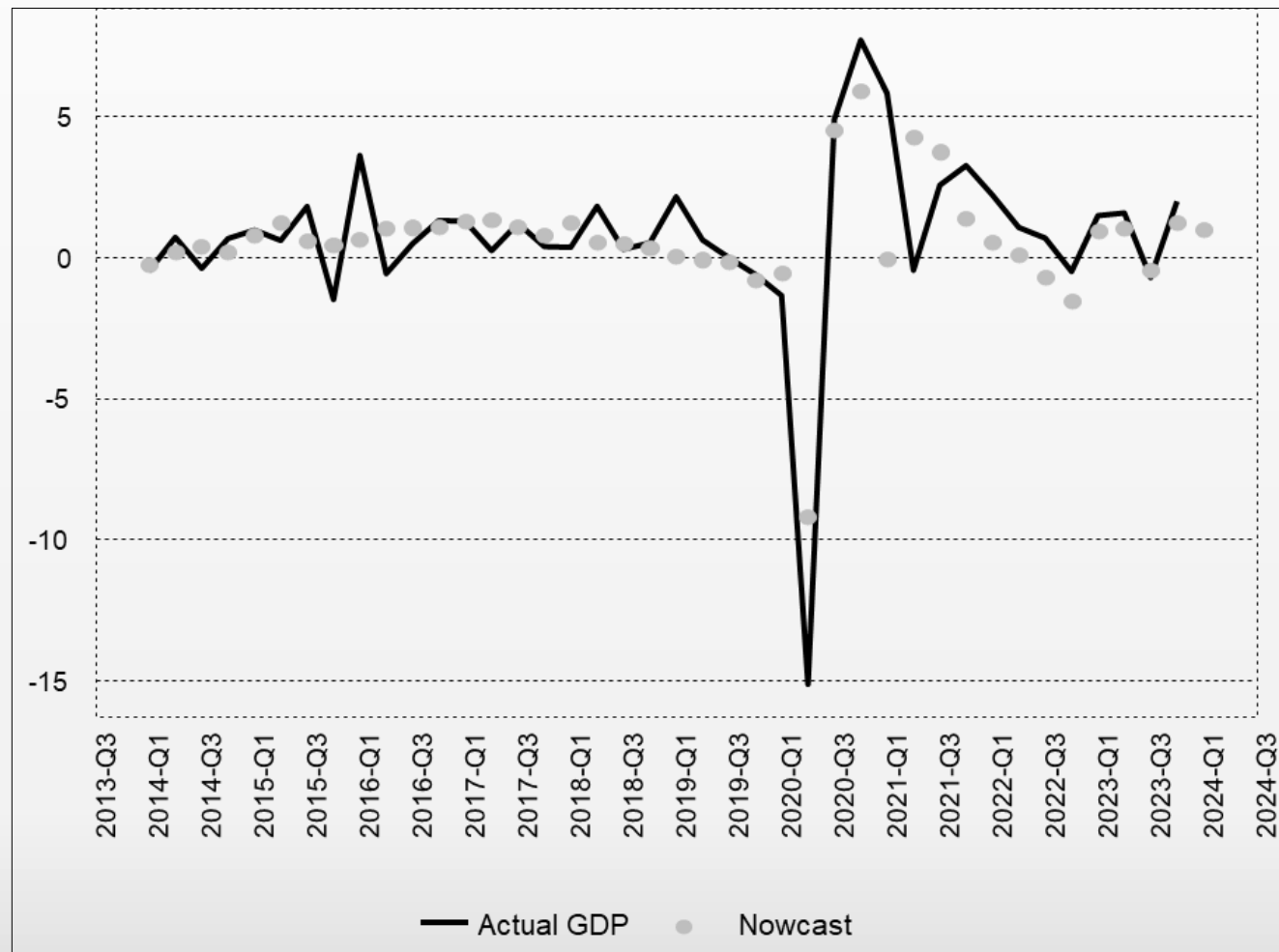

Izvor: autor

Rezultati

- 77,5% točno predviđenog smjera (q/q %)
- COVID
- revizije BDP-a

Evaluacija nowcasta BDP-a - usporedba s ostvarenjima, tromjesečne stope rasta (%)

Rasprava

- napredak u prikupljanju podataka (statistika)
- uprosječavanje modela (Kunovac i Špalat, 2014)
- strukturni pomaci u postpandemijskom razdoblju
- neovisan nowcast model nositelja fiskalne politike

Zaključak

- kategorizacija faktora
- jednostavni model analize glavnih komponentata
- fiskalna politika i poslovni ciklusi
- suradnja nositelja ekonomske politike

Hvala na pozornosti!